

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİNE YÖNELİK ALGILARI

Doç. Dr. Nadir Çeliköz
Yıldız Teknik Üniversitesi
ncelikoz@gmail.com

Arş. Gör. Azmi Türkan
Yıldız Teknik Üniversitesi
azmiturkan@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin araştırma görevlilerine yönelik algılarını tespit etmektir. Araştırma nitel araştırma desenlerinden, olgu bilim (fenomenoloji) desenine dayalı olarak yürütülmüştür. Araştırma, Görevliliği hakkında daha geniş bilgi edinebilmek için örneklem seçiminde, maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında veri toplamak için araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular araştırma görevliliğinin; tanımı, yaptıkları görevler, asıl görevleri ve özellikleri ile öğretmen adaylarının kariyer planları temaları altında toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre araştırma görevliliği; “yardımcı” ve “kariyer” olmak üzere iki alt tema, yaptıkları görevler daha çok “verilen işleri yapma”, olması gereken görevleri “akademik”, özellikleri ise “olumlu” ve “olumsuz” olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Ek olarak öğretmen adaylarının çoğunluğunun mezun olduktan sonra bir süre Milli Eğitim Bakanlığında tecrübe kazandıktan sonra üniversitede *araştırma görevliliği yapmak istedikleri* tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Araştırma Görevlileri, Algı, Öğretmen Adayı.

TEACHER CANDIDATES' PERCEPTIONS OF THE PROFESSION OF RESEARCH ASSISTANT

Abstract

The aim of the study is to determine final year educational faculty students' perception of the occupation of Research Assistant. The study made use of phenomenology which is one of the qualitative research methods. The maximum variation sampling method was preferred in the study so as to gather detailed information about participants. Within the study context, semi-structured interview forms, which were designed by the researchers, were delivered. The data was analyzed through the use of the content analysis method. The study findings were categorized under the titles like definition of the Research Assistant profession, duties research assistants do, their primary duties, characteristics of research assistants and teacher candidates' career plans. The findings suggest that the definition of the profession is grouped under “assistant” and “career” themes. Other findings revealed that duties research assistants do were generally thought by the participants to be “whatever they are given.” And the primary duties research assistants were expected to do were grouped under the “academic” title. The characteristics of research assistants were grouped into two categories - “positive” and “negative.” Additionally, the study findings revealed that the majority of teacher candidates wanted to work and gain experience in the Ministry of Education for some time after graduation and then to start working as a research assistant at a university.

Keywords: Research Assistant, Perception, Teacher Candidate.

GİRİŞ

Yükseköğretim kurumları ülkenin sosyal, kültürel, teknolojik ve ekonomik gelişimine katkı sağlamak amacıyla oluşturulmuş, bilimsel faaliyetlerin yürütüldüğü ve bilimin üretildiği yerlerdir. Bu kurumlarda bilginin üretilmesi ve aktarılması faaliyetleri, çeşitli kadrolarda görev yapan akademik personel ya da diğer bir ifadeyle öğretim elemanları vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir. Öğretim elemanları buldukları yükseköğretim kurumlarında; Profesör, Doçent, Yardımcı Doçent, Araştırma Görevlisi, Öğretim Görevlisi vb. adlar altında farklı göreve ve pozisyonlarda çalışabilmektedirler. Akademik personeller arasında en yüksek sayıya araştırma görevlileri sahiptir. Türkiye’de üniversitelerde görev yapan 146.124 akademik personelin 47.373’ünü (%32) oluşturan araştırma görevlileri öğretim elemanları içerisinde en büyük grubu oluşturmaktadır (YOK, 2016). Bu rakamlar göz önünde bulundurulduğunda, üniversitelerdeki akademik personelin kaynağını araştırma görevlilerinin oluşturduğu söylenebilir.

Ülke geneline nitelikli insan yetiştirme misyonunu üstlenen üniversitelerin daha verimli olabilmesinin yolu iyi yetiştirilmiş araştırma görevlilerinden geçmektedir (Bakioğlu ve Yaman, 2004). Araştırma görevliliğinin bu derece önemli bir pozisyonda olması ve geleceğe dair belirleyici bir noktada bulunması, araştırma görevlilerinin yaşadıkları sorunların geleceğe yön verme noktasında etkili olabileceği düşünülmektedir. Yaya (2011) araştırma görevlilerinin yaşadığı sorunları; iş yükü ve iş yükünün niteliği, ücret, iş güvencesi, iletişim ve fiziksel koşulların yetersizliği şeklinde sıralamaktadır. Benzer şekilde Aytaç ve diğerleri (2001) ise yapmış oldukları çalışmada araştırma görevlilerinin temel sorunlarını; fiziki koşulların yetersizliği, maddi-manevi destek eksikliği ve iletişim olarak sıralamaktadır. Araştırma görevlilerinin yaşamakta olduğu bu sıkıntıların temel kaynaklarından bir tanesi mevzuatta bulunan araştırma görevliliği tanımının ucu açık bir şekilde yapılmış olmasıdır (Bayar ve Bayar, 2004; Cangür, 2004; Sancak, Küpeli ve Beyit, 2010; Yaya, 2011; Yaya ve Atanur Başkan, 2012).

Araştırma görevliliğinin tanımı 2547 Sayılı Kanununun 33. maddesinde "*yükseköğretim kurumlarında yapılan araştırma, inceleme ve deneylerde yardımcı olan ve yetkili organlarca verilen ilgili diğer görevleri yapan öğretim yardımcılarıdır.*" şeklinde yapılmıştır (Yüksek Öğretim Kanunu [YÖK], 1981: madde 33). Yapılan bu tanımlama göz önünde bulundurulduğunda, araştırma görevliliğinin tanımı ve görevlerinin açık bir şekilde belirtilmediği anlaşılmaktadır. Mevzuatta geçen "*yetkili organlarca verilen ilgili diğer görevler*" ibaresinin açık ve anlaşılır olmadığı, birçok ifadeye karşılık gelebileceği düşünülmektedir. Zira Sancak, Küpeli ve Beyit (2010), araştırma görevlilerine verilen birçok iş yükünün (angarya işler) ilgili maddenin net olmamasından kaynaklandığını dile getirmektedir. Korkut, Muştan ve Yalçınkaya (1999)’da benzer şekilde yapmış oldukları çalışmada, görev tanımının belirsizliğinden dolayı araştırma görevlilerinin, görevleri olamamasına rağmen zaman zaman derslere girdiklerini, hatta sekreterlik bile yaptıklarını vurgulamaktadır.

Araştırma görevlileri ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde bu araştırmaların çoğunlukla; araştırma görevlilerinin iş memnuniyeti ve doyumları (Acar, Nemutlu, Gürhan, ve Liman, 2005; Gülnar, 2007; Urlu, 2010), yaşadıkları sorunlar (Korkut ve diğerleri, 1999; Özdem, 2002), yaşam kalitesi (Avcı ve Pala, 2004) ve Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı değerlendirmeleri (Karakütük ve Özdemir, 2011) üzerinde yoğunlaştığı gözlenmektedir. Ayrıca araştırma görevliliğine yönelik algıların tespit edilmesi hususunda bazı metaforik çalışmalara da rastlanmaktadır (Bayar ve Bayar, 2012; Yılmaz, Yılmaz ve Gökçen, 2015). Bununla birlikte bu çalışmaların genellikle akademisyenler üzerinde yürütüldüğü ve metaforik olduğu yani bir olguyu başka olgulara benzeterek açıklamaya çalışıldığı söylenebilir.

Türkiye’de araştırma görevlilerine yönelik yapılan çalışmalarda, araştırma görevlilerinin dışardan algılanması yani öğrenciler tarafından nasıl algılandıklarına dair çalışmaların sınırlı sayıda olduğu gözlenmektedir. Ayrıca araştırma görevlilerinin nasıl algılandıklarına dair yapılan çalışmaların yine Türkiye’de de metaforik çalışmalar olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının araştırma görevlilerine yönelik algıları noktasında ise ayrıntılı çalışmalara rastlanmamaktadır. Bu yüzden bu araştırmanın temel amacı; eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin araştırma görevlilerine yönelik algılarını ortaya koymak olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adayları araştırma görevliliğini nasıl tanımlanmaktadır?
2. Öğretmen adaylarına göre araştırma görevlilerinin görevleri nelerdir ve asıl görevleri ne olmalıdır?

3. Öğretmen adaylarına göre araştırma görevlilerinin özellikleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, katılımcı grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi bölümlerine değinilmiştir.

Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada, araştırma görevlilerine yönelik detaylı bilgi elde edebilmek için nitel araştırma desenlerinden “olgu bilim” kullanılmıştır. Olgu bilim (fenomenoloji) deseni, farkında olduğumuz ama derinlemesine ve ayrıntılı bilgiye sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgu bilim, odaklanılan olguyla ilgili geçmiş deneyimi olan veri kaynaklarından detaylı bilgi edinmek için tercih edilmektedir. (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada da araştırma görevlileri hakkında bilgi sahibi olacağı düşünülen eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerin araştırma görevlilerini nasıl algıladıkları hakkında detaylı bilgi edinmek için bu desen kullanılmıştır.

Katılımcı Grubu

Araştırmanın katılımcı grubunu, Marmara Bölgesinde bir devlet üniversitesine devam eden son sınıf eğitim fakültesi öğrencileri oluşturmuştur. Katılımcıların araştırma görevlileri hakkında bir yaşantıya sahip olmaları istendiği için son sınıf olmaları tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında seçilen katılımcıların farklı bölümlerde olmaları farklı veri toplama açısından önemli olduğu düşünülmüştür. Bu bağlamda araştırmanın örneklem seçiminde, bireyler hakkında daha geniş bilgi elde etmek için maksimum çeşitlilik örnekleme tercih edilmiştir. Maksimin çeşitleme örnekleme amaç farklı gruplar arasında benzer ve farklı noktaları tespit etmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Tablo 1’de katılımcı grubu hakkında bilgi verilmektedir. Tabloda katılımcıların cinsiyet ve bölüm bilgileri verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Bölüm-Cinsiyet Bilgileri

		Cinsiyet					
		Kız		Erkek		Toplam	
		N	%	N	%	N	%
Bölüm	Bilgisayar ve Öğretim Tek.	1	10	1	10	2	20
	İlköğretim Matematik	1	10	1	10	2	20
	İngilizce	1	10	1	10	2	20
	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	1	10	1	10	2	20
	Türkçe	1	10	1	10	2	20
	Toplam	5	50	5	50	10	100

Tablo 1’e göre katılımcı grubunu; 5’i (%50) kız 5’i (%50) erkek olmak üzere toplam 10 kişi oluşturmaktadır. Olgu bilim araştırmalarında katılımcı sayısının 6 ile 12 arası olması tercih edilmelidir (Patton, 2002). Bu bağlamda katılımcı sayısının yeterli olduğu düşünülmektedir. Katılımcılar; Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri, İlköğretim Matematik, İngilizce, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ile Türkçe öğretmenliği bölümlerinden bir kız bir erkek olmak üzere toplam 10 kişiden oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Öğretmen adaylarının araştırma görevlilerine yönelik algılarının tespit edilmesi için öncelikle ilgili literatür taraması yapılmıştır. Yapılan literatür taraması sonucunda açık uçlu görüşme soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan açık uçlu sorular, alanda uzman üç akademisyenin görüşüne sunulmuş uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşü alındıktan sonra iki öğretmen adayıyla pilot uygulama yapılarak araştırmanın amacına uygun olacak şekilde yarı yapılandırılmış görüşme formu son halini almıştır. Ayrıca görüşme formunun hazırlanma aşamasında alanda doktora eğitimine devam eden beş akırdan görüş alınmıştır.

Veri Toplama Süreci

Verilerin toplanmasının ilk aşamasında, yarı yapılandırılmış görüşme formu uzmanlar ve akran görüşleri alındıktan sonra hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme formunu ile veri toplamak için araştırmacının amacına hizmet edecek katılımcı grubu belirlenmiştir. Belirlenen katılımcı grubuna, araştırmacının amacı aktarılmış ve verecekleri bilgilerin tamamen bilimsel amaçlı kullanılacağı hakkında bilgi verilmiştir. Bu bağlamda katılımcıların gönüllü olarak katılmaları konusuna dikkat edilmiştir. Katılımcılara görüşmenin yaklaşık olarak 20-25 dakika süreceği ve görüşmenin istedikleri yerde görüşmeyi bitirebilecekleri söylenmiştir. Veriler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Kaydedilen görüşmelerin transkripsiyonu araştırmacılar tarafında yapıldıktan sonra katılımcılara gönderilerek katılımcı teyidi alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmacının nitel bir çalışma olması ve veri toplama aracının açık uçlu sorulardan oluşması sebebiyle, elde edilen verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi yapılarak açık kodlama yöntemine başvurulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış, oluşan metinler satır satır birkaç kez okunup kodlamalar oluşturulmuştur. Daha sonra kodlar bir araya getirilerek ortak yönleri bulunmuş, böylece araştırma bulgularının ana hatlarını oluşturacak temalar (kategoriler) ortaya çıkarılmıştır. Belirlenen temalar kapsadığı kodlar ile ilişkili bir biçimde açıklanarak yorumlanmış ve araştırmacının amacı doğrultusunda sonuçlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmacılar yer yer yorumları ve bulguları desteklemek amacıyla görüşme metinlerinden alıntı yapmıştır.

Geçerlik ve Güvenirliğin Sağlanması

Araştırmacının nitel verilerinin geçerlik ve güvenirliliğini arttırmak için katılımcı teyidi alınmıştır. Ayrıca geçerliği sağlamak için yoğun betimlemelere yer verilmiştir. Yani durum tanımlanırken veya bir tema hakkında bilgi verilirken detaylar da aktarılmıştır. Zengin betimlemeler, okuyucunun sonuçların diğer ortamlara aktarılıp aktarılamayacağına karar vermesine yardımcı olur (Creswell, 2007).

Nitel araştırmalarda çoklu kodlayıcı kullanılması ve kodlayıcılar arasında uyumun olması güvenirliliği arttıran bir husustur (Creswell, 2007). Araştırma kapsamında farklı kodlayıcılar tarafında kodlamaların yapılması istenmiştir. Ayrıca araştırmacının her aşamasında Eğitim Programları ve Öğretim bölümünde doktora eğitimine devam eden beş akrandan değerlendirme alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında cevaplanması düşünülen araştırma sorularına ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

1. Öğretmen adayları araştırma görevliliğini nasıl tanımlanmaktadır?

Tablo 2’de öğretmen adaylarının araştırma görevlilerini nasıl tanımladıklarına dair kod ve temalar bulunmaktadır.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Araştırma Görevliliği Tanımı

Tema	Kod	Katılımcılar
Yardımcı Olarak Araştırma Görevlisi	Öğretim üyesi asistanı	Ö2,Ö3,Ö6,Ö8
	Derse giren	Ö1,Ö5
	Sınavlara giren	Ö3
Kariyer Basamağı	İlk adım	Ö6,Ö10
	Belirli konu araştıran	Ö5
	En alt basamaktaki	Ö5
	Alana yeni başlayan kişi	Ö3

Tablo 2’de öğretmen adaylarının araştırma görevliliği tanımına yer verilmektedir. Öğretmen adayları araştırma görevliliğini iki alt tema olarak tanımlamaktadırlar. Bunlar “Yardımcı Olarak Araştırma Görevliliği” ve “Kariyer Basamağı” temalarıdır. “Yardımcı Olarak Araştırma Görevliliği” teması altında “Öğretim üyesi asistanı”, “Derse

giren” Sınavlara giren” kodları bulunurken, “Kariyer Basamağı” teması altında “İlk adım”, Belirli konuları araştıran”, “en alt basamaktaki”, “Alana yeni başlayan kişi” kodları bulunmaktadır. “Yardımcı Olarak Araştırma Görevlisi” teması altında bulunan “Öğretim üyesi asistanı” kodunu dört öğretmen adayı kullanmıştır. Katılımcılardan Ö2: “...Bu okulu esas aldığımızda, asıl ders öğretmenin asistanı olarak benim gözümde görünüyor. Yani benim açımdan öyle en azından bana öyle görünüyor. Mesela bir öğretmen bize ders anlatırken kendisi çıktığı zaman araştırma görevlisi gelip o derse girdiğinde hani benim gözümde biraz şey kalıyor, öğretmen gittiği için yani. Tamam, güzel anlatıyor olabilir ya da ne bileyim yeterince bilgi sahibi olabilir ama asıl öğretmenin asistanı benim gözümde...” şeklinde tanımlamıştır. Katılımcılardan Ö8 ise: “...Türkiye’de genellikle, bizdekiler hocaların asistanı olarak kullanılıyor...” şeklinde tanımlamıştır. “Kariyer Basamağı” temasında ise en çok tekrar eden “İlk Adım” kodudur. Katılımcılardan Ö6: “...Araştırma görevliliği üniversitelerde, öğretim elemanı olmak için ilk adım olarak işe başlamak...” şeklinde, Ö5 ise: “...İsim olarak şey geliyor, sürekli böyle bir araştırma içinde çalışan. Gerçi o sıfatla değil ama araştırma görevlisi deyince şöyle diyeyim; belirli bir araştırma konuları araştıran insan onları bulmaya çalışan insan...ama okulda çalışan en alt basamaktaki hocalarımız geliyor aklıma...” şeklinde tanımlamıştır.

2. Öğretmen adaylarına göre araştırma görevlilerinin görevleri nelerdir ve asıl görevleri ne olmalıdır?

Tablo 3’te öğretmen adaylarının araştırma görevlilerinin hangi görevleri yaptıklarına ilişkin algılarına yer verilmektedir. Tablo 4’te ise öğretmen adaylarının araştırma görevlilerinin olması gereken görevlerine ilişkin algılarına yer verilmiştir.

Tablo 3: Araştırma Görevlilerinin Görevleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Akademik Görevleri	Tez, Makale Çalışmaları	Ö1,Ö4,Ö7,Ö9,Ö10
	Araştırma-İnceleme Yapmak	Ö3,Ö8,Ö9
	Alana Katkı	Ö3,Ö7,Ö10
Yetkili Organlarca Verilen Diğer İşler	Öğretim Üyelerine Yardım(Asistanlık)	Ö1,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9
	Derslere Girme	Ö3,Ö5,Ö6,Ö8
	Öğrenci İşleri ve Danışmanlık	Ö2,Ö3,Ö6,Ö10
	Sınav İşleri	Ö7,Ö8,Ö9,Ö10
	Angarya İşler	Ö5,Ö8,Ö9
	Ders sorunları ve Program Hazırlama	Ö2,Ö8,Ö9
	Bölüm İşleri	Ö1,Ö3

Tablo 3’te öğretmen adaylarına göre araştırma görevlilerinin görev algıları; “Akademik Görevler” ve “Yetkili Organlarca Verilen Diğer İşler” temaları altında toplanmıştır. “Akademik Görevler” teması altında “Tez, makale çalışmaları”, “Araştırma-inceleme yapma” ve “Alana katkı yapma” kodları bulunmaktadır. “Yetkili Organlarca Verilen Diğer İşler” teması altında ise “Öğretim üyelerine yardım”, “Derslere girme”, “Öğrenci işleri ve danışmanlık”, “Sınav işleri”, “Angarya işler”, “Ders sorunları ve program hazırlama” ve “Bölüm işleri” bulunmaktadır. Katılımcılar araştırma görevlilerinin mevcut görevlerinde “Yetkili Organlarca Verilen Diğer İşler” yoğun olarak vurgulamıştır.

Araştırma görevlilerinin algılanan akademik görevleri arasında en çok tekrar (5) “Tez, Makale çalışmaları” kodudur. Araştırma görevlilerinin algılanan yetkili organlarca verilen diğer görevleri arasında ise en çok tekrarın (8) “Öğretim Üyelerine Yardım(Asistanlık)” kodunda yapıldığı anlaşılmaktadır. Katılımcılardan Ö4 araştırma görevlilerinin görevlerini: “*öğretim üyeleri olmadığı zaman derslere giriyorlar, kendi tezleri üzerine çalışıyor, araştırma yapıyorlar, makaleler okuyorlar, makale de yazıyorlar mı bilmiyorum...*” şeklinde algılamaktadır. Ö9 ise araştırma görevlilerinin görevlerini; “*... daha üstteki yani doçent ya da daha üst kademedeki insanlara araştırmalarında yardımcı olmak ve bence üretmektir görevleri. Mesela makale, tez gibi şeylerle uğraşmak...*” şeklinde algılamaktadır.

Tablo 4: Araştırma Görevlilerinin Asıl Görevleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Akademik Görevleri	Akademik Gelişimine Katkı	Ö1;Ö2;Ö3;Ö4;Ö5;Ö6;Ö8;Ö9
	Araştırma-İnceleme Yapmak	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö7,Ö8
	Alana Katkı	Ö1;Ö6;Ö7;Ö10
	Bilimsel Yön	Ö2;Ö5;Ö8
	Ölçek ve Veri Toplamak	Ö6;Ö7;Ö8
	Tez ve Makale Çalışmaları	Ö3;Ö4
	Alan Hakimiyeti	Ö1;Ö7
	Öğrencilik	Ö4;Ö6
Yetkili Organlarca Verilen Diğer İşler	Derslere Girmek	Ö2;Ö4
	Tecrübe Kazanmak	Ö4;Ö6

Tablo 4'te öğretmen adaylarının araştırma görevlilerinin olması gereken görevlerine yönelik algıları verilmiştir. Araştırma görevlilerinin asıl olması gereken görevleri "Akademik görevleri" ve "Yetkili Organlarca Verilen Diğer İşler" kategorileri altında toplanmıştır. "Akademik görevleri"; "Akademik Gelişimine Katkı", "Araştırma-İnceleme Yapmak", "Alana Katkı", "Bilimsel Yön", "Ölçek ve Veri Toplamak", "Tez ve Makale Çalışmaları", "Alan Hakimiyeti" kodlarından oluşmaktadır. "Yetkili Organlarca Verilen Diğer İşler" kategorisi ise "Derslere girmek" ve "Tecrübe Kazanmak" kodlarından oluşmaktadır. Katılımcılar araştırma görevlilerinin olması gereken görevlerinde "Akademik Görevler" temasına yoğun olarak vurgu yapmışlardır.

Araştırma görevlilerinin olması gereken akademik görevleri arasında en çok tekrar (8) "Akademik Gelişimine Katkı" kodudur. Araştırma görevlilerinin olması gereken yetkili organlarca verilen diğer görevleri arasında "Derslere girmek" ve "Tecrübe Kazanmak" kodları ikişer defa tekrar edilmiştir. Katılımcılardan Ö8 olması gereken görevleri; "...uygun imkanlar sağlanarak bir şeyler üretmeleri gerekiyor. Burada sadece asistanlık yapmaları gerekmiyor. Kendi alanlarıyla ilgili araştırmalar yapabilirler. Ne bileyim belki ölçek falan çevirebilirler. Böyle şeyler yapmaları gerekiyor, bilimsel çalışmalar yapmaları gerekiyor..." şeklinde tanımlamıştır. Ö5 ise; "...Araştırma görevlileri bence okulda yüksek lisans yapacaklar ya, hani bence belirli şeyleri araştırma üzerine olmalıdır görevleri. Derse girip bir konu anlatmak değil de o konuları ileri götürmek için araştırma yapmak. Derslere de girecekler ama bilimsel olarak bir şeyler katmak..." şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 3 ve Tablo 4 göz önünde bulundurulduğunda araştırma görevlilerini mevcut görevlerinde yetkili organlarca verilen ilgili diğer işleri yapmak ön plana çıkarken, asıl olması gereken görevlerinde akademik görevlerin ön plana çıktığı anlaşılmaktadır. Diğer bir ifade ile öğretmen adayları araştırma görevlilerinin akademik yönlerinin ön plana çıkması gerektiğini düşünmektedirler.

3. Öğretmen adaylarına göre araştırma görevlilerinin özellikleri nelerdir?

Tablo 5'te öğretmen adaylarına göre araştırma görevlilerinin özellikleri verilmiştir.

Tablo 5: Öğretmen Adaylarına Göre Araştırma Görevlilerinin Özellikleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Olumlu Özellikler	Öğrenciye Olumlu Yaklaşım	Ö1;Ö2;Ö3;Ö4;Ö5;Ö6;Ö8;Ö9
	Alan Hakimiyeti	Ö4;Ö5;Ö6;Ö7;Ö8;Ö9;Ö10
	Güçlü İletişim	Ö1;Ö2;Ö4;Ö5;Ö6;Ö7;Ö8
	Sıcakkanlılık	Ö1;Ö2;Ö8;Ö9
	Yaydığı Enerji	Ö3;Ö4
	Mesafeyi Bilen	Ö1;Ö4
	Ufuk Açıcı	Ö9
	Sıra dışı	Ö9
	Kendini Bilen	Ö10
	Olumsuz Özellikler	Zayıf İletişim
Zayıf Alan Bilgisi		Ö1;Ö4;Ö5;Ö6;Ö7;Ö8;Ö10

İlgisizlik	Ö1;Ö3;Ö5;Ö9
Ego Problemi	Ö4;Ö5;Ö8;Ö10
Otoriter Olma Çabası	Ö1;Ö2;Ö6
Öz Güvensizlik	Ö10
Antipatiklik	Ö6
Negatif Enerji	Ö4

Tablo 5'te araştırma görevlilerinin olumlu ve olumsuz özellikleri verilmiştir. "Olumlu Özellikler" teması altında "Öğrenciye Olumlu Yaklaşım", "Alan Hakimiyeti", "Güçlü İletişim", "Sıcakkanlılık", "Yaydığı Enerji", "Mesafeyi Bilen", "Ufuk Açıcı", "Sıra dışı" ve "Kendini Bilen" alt temalarından oluşmaktadır. "Olumsuz özellikler" ise; "Zayıf İletişim", "Zayıf Alan Bilgisi", "İlgisizlik", "Ego Problemi", "Otoriter Olma Çabası", "Öz Güvensizlik", "Antipatiklik" ve "Negatif Enerji" kodlarından oluşmaktadır. Olumlu özelliklerden "Öğrenciye Olumlu Yaklaşım" baskın olarak (8) öğretmen adayları tarafından dile getirilirken; olumsuz özellikler arasından "Zayıf İletişim" baskın (9) olarak dile getirilmiştir.

Katılımcılardan Ö2 araştırma görevlilerinin olumlu özelliklerini; *"...Kendi görüşüm olduğu için biraz bana yaklaşımı ile alakalı, öğrencilerle olan ilişkisi ile alakalı bir şey bu. ...benimle ilişkisi iyi olan, yalnızca benimle değil genelde öğrencilerle ilişkisi iyi olan birinin çok zor sevilmemesi benim açımdan. O yüzden bu açıdan bakıyorum..."* şeklinde dile getirmiştir. Katılımcılardan Ö3 araştırma görevlilerinin olumsuz özelliklerini; *"...bir soru sorduğumda ne kadar ilgileniyor. Bizimle direk ilgileniyor mu, mesela bir sorunum var, ilgileniyor mu yoksa önemsemiyor mu bu önemli. Zayıf iletişimi olması kötü bir yön olabilir..."* şeklinde tanımlamıştır. Yani katılımcılar, araştırma görevlilerinin iletişim becerilerinin önemli bir özellik olduğunu vurgulamışlardır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının araştırma görevlilerine yönelik algıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Nitel desene göre tasarlanmış çalışmada, veriler yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Elde edilen veriler; öğretmen adaylarının araştırma görevliliği tanım algısı, araştırma görevlilerinin mevcut ve olması gereken görevleri ile araştırma görevlilerinin özellikleri hususunda bulgulara dönüştürülmüştür. Öğretmen adaylarının araştırma görevliliğini tanımlamaya yönelik algıları *"Yardımcı Olarak Araştırma Görevlisi"* ve *"Kariyer Basamağı"* olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Öğretmen adayları araştırma görevlilerinin mevcut ve olması gereken görevlerini *"Akademik Görevler"* ve *"Yetkili Organlarca Verilen Diğer İşler"* olmak üzere iki alt tema olarak algılamaktadırlar. Öğretmen adayları, araştırma görevlilerinin özelliklerini ise *"Olumlu"* ve *"Olumsuz"* olmak üzere iki kategori altında toplamaktadırlar.

Elde edilen bulgular öğretmen adaylarının araştırma görevlilerini genelde akademik alana yeni başlamış ya da akademik hayata ilk adımı atmış, öğretim üyelerine yardımcı kişiler olarak algılamaktadırlar. Araştırma görevliliğinin ilk adım olması algısıyla ilgili bulgu; Yılmaz, Yılmaz ve Gökçen'in (2015) sınıf öğretmen adaylarıyla ilgili yapmış olduğu çalışma ile örtüşmektedir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının, araştırma görevlilerini işe yeni başlamış "Çaylak" ve "Çıracak" olarak algıladıkları vurgulanmaktadır. Ayrıca öğretim üyelerinin "yardımcısı" olduğu bulgusu Yalçın, Özoğlu ve Dönmez'in (2016) yapmış olduğu çalışma ile örtüşmektedir. Bu çalışmada, araştırma görevlilerinin öğretim üyelerinin verdiği her işi yapmak zorunda oldukları algısı dile getirilmektedir.

Ulaşılan bir diğer sonuç öğretmen adayları, araştırma görevlilerinin mevcut görevleri içerisinde amirlerince verilen diğer görevlerin daha yoğun olduğunu, akademik görevlerin ise nispeten ihmal edildiğini düşünmektedirler. Araştırma görevlilerinin olması gereken görevlerinde ise akademik görevlerinin ön plan çıktığı ve diğer görevlerinin daha zayıf kalması gerektiği algısı mevcuttur. Mevzuatta bulunan *"yetkili organlarca verilen ilgili diğer görevleri yapan"* ifadesinin araştırma görevlilerinin görevleri konusunda belirsizlik oluşturduğu, farklı iş ve görevlerin verilmesine yol açtığı, bu bağlamda da akademik yönde gelişmeye yeterince odaklanılmadığı düşünülmektedir. Ulaşılan bu sonuç Yalçın, Özoğlu ve Dönmez'in (2016) çalışması ile örtüşmektedir. Ayrıca Korkut, Muştan ve Yalçınkaya (1999), Sezgin (2002), Sancak, Küpeli ve Beyit (2010) ile Yaya ve Atanur Başkan(2012)'in çalışmalarıyla da benzerlik göstermektedir. Bu çalışmalarda, mevzuatta bulunan iş tanımının belirsiz olmasının sorunlara ve akademik zayıflığa yol açtığı dile getirilmektedir. Benzer bir

şekilde Bayar ve Bayar (2012)'in yapmış oldukları metaforik çalışmada, araştırma görevlilerinin büyük çoğunluğunun kendi iş tanımlarına olumsuz yaklaştıkları tespit etmişlerdir.

Son olarak özellikler açısından öğretmen adaylarının, öğrencilere yaklaşımı iyi ve öğrencilerle iletişimi güçlü olan araştırma görevlilerini olumlu, buna karşın iletişimi zayıf olan araştırma görevlilerini olumsuz algıladıkları gözlenmiştir. Elde edilen bu sonuç bireyler arası iletişimin, kişilerde oluşturduğu algıyı etkilediğini göstermektedir. Bu bulgu Bayar ve Bayar (2012)'in akademisyen ve öğrencilerin, araştırma görevlilerine yönelik algılarını tespit etmeye çalıştığı metaforik araştırma ile örtüşmektedir. Etkili iletişim öğretici ve öğrenen arasındaki en önemli unsur olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu bulgunun literatür ile örtüşen (Bolat, 1996; Edwards, 1997; Ergin ve Birol, 2000; Arslan ve Özpinar, 2008; Dilekman, Başçı ve Bektaş 2008) ve önemli bir sonuç olduğu söylenebilir. Bu bağlamda geleceğin öğretim üyeleri olacak araştırma görevlilerin iletişim becerilerinin güçlü olması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmanın sonuçları incelendiğinde öğretmen adayları, araştırma görevlilerini “göreve yeni başlayan” ve “öğretim üyelerinin yardımcıları” olarak algılamaktadırlar. Benzer şekilde görevleri konusundaki algıları daha çok “diğer işler”, olması gereken görevler açısından ise “akademik görevler” şeklindedir.

Bu sonuçlardan yola çıkarak iş tanımındaki belirsizliğin giderilmesine yönelik bir çalışmaya ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Bu araştırma eğitim fakültesinde öğrenim gören katılımcılar ile yürütülmüştür, farklı fakültelerin öğrencileri üzerinde bu tür çalışmalar yapılabilir. Ayrıca benzer bir çalışma araştırma görevlilerinin kendileriyle veya daha önce bu aşamadan geçen öğretim üyeleri ile de yürütülebilir.

Not: Bu çalışma 27- 29 Ekim 2016 tarihlerinde Antalya’da 7 ülkenin katılımıyla düzenlenen World Conference on Educational and Instructional Studies- WCEIS’de bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Acar, A., Nemutlu, E., Gürhan, G. ve Liman, V. (2005). Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi araştırma görevlilerinin iş memnuniyeti ve bunu etkileyen faktörler. *Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi*, 24(2), 95-106.

Arslan, S. ve Özpinar, İ. (2008). Öğretmen nitelikleri: İlköğretim programlarının beklentileri ve eğitim fakültelerinin kazandırdıkları. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2(1).

Avcı, K. ve Pala, K. (2004). Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesinde çalışan araştırma görevlisi ve uzman doktorları yaşam kalitesinin değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(2), 81-85.

Aytaç, M., Aytaç, S., Fırat, Z., Bayram, N. ve Keser, A. (2001). *Akademisyenlerin çalışma yaşamı ve kariyer sorunları*. Uludağ Üniversitesi Araştırma Fonu işletme Müdürlüğü, Proje No: 99/29.

Bakioğlu, A. ve Yaman, E. (2004). Araştırma Görevlilerinin Kariyer Gelişimleri: Engeller ve Çözümler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (20) ,1-20.

Bayar, S. A., ve Bayar, V. (2012). Akademisyen ve öğrencilerin araştırma görevliliğine ilişkin metaforik algıları. *Eğitimde Politika Analizi*, 1(1), 26-48.

Bolat, S. (1996) “Eğitim Öğretimde İletişim: Hacettepe Eğitim Fakültesi Uygulaması” *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 75-78.

Cangür, Ş. (2004). *Araştırma görevlilerinin iş tatminine etki eden faktörlerin yapısal eşitlik modelleriyle belirlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye.

Creswell, J. W. (2002). Educational research planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research. International Pearson Merrill Prentice Hall.

Dilekman, M., Başçı, Z., & Bektaş, F. (2008). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2).

Edwards, C. (1997) Classroom Discipline and Management. Printice Hall, Inc New Jersey.

Ergin, A. ve Birol, C. (2000) Eğitimde İletişim. Ankara, Anı Yayıncılık.

Gülınar, B. (2007). *Araştırma görevlilerinin iş tatminini sağlama aracı olarak örgütsel iletişim ve iletişim doyumu: Kamu ve özel üniversite karşılaştırması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, Türkiye.

Karakütük, K. ve Özdemir, Y. (2011). Bilim insanı yetiştirme projesi (BIYEP) ve öğretim üyesi yetiştirme programının (ÖYP) değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(161). 26-38.

Korkut, H., Muştan, T. ve Yalçınkaya, M. (1999). Araştırma görevlilerinin sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 17, 19-36.

Özdem, G. (2002). *Bir üniversite adına diğer bir üniversitede lisansüstü öğrenim gören araştırma görevlilerinin sorunları (Ankara ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.

Patton, M. Q. (2002). Qualitative research and evaluation methods (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Sancak, A., Küpeli, G. ve Beyit, A. (2010). Araştırma görevlilerinin sorunları. *Cumhuriyetimizin 100. Yılına Doğru Üniversite Vizyonumuz Sempozyumu*. Ankara: Türk Eğitim-Sen.

Sezgin, F. (2002). *Araştırma görevlilerinin yetiştirilmesinde tez danışmanı öğretim üyelerinin yetiştiricilik rolleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.

Urlu, F. (2010). *İş tatmini unsurları: Sakarya Üniversitesi araştırma görevlileri örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, Türkiye.

Yalçın, M., Özoğlu, E. A., & Dönmez, A. (2016). Öğretim Elemanlarının Araştırma Görevlisi Kavramına İlişkin Metaforik Algıları *Eğitim ve Bilim*, 41(185).

Yaya, D. (2011). Eğitim fakültelerindeki araştırma görevlilerinin çalışma yaşamlarına ilişkin görüşleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye*.

Yaya, D. ve Atanur Başkan, G. (2012). Opinions of research assistants working in the faculties of education regarding their workload and workload qualifications. *Contemporary Educational Researches Journal*, 2, 29-43.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.

Yılmaz, F., Yılmaz, F. ve Göçen, S. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının araştırma görevlisi algısı: Metaforik bir araştırma. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12-1(23), 201-220.

“Yüksek Öğretim Kanunu” Türkiye Büyük Millet Meclisi, RESMİ GAZETE, Kasım 1981, s.3.

YÖK “Yüksek Öğretim Kurumu”, (2016). Özet Akademisyen Sayısı. https://istatistik.yok.gov.tr/yuksekogretimIstatistikleri/2016/2016_T10.pdf sayfasından 29.09.2016 tarihinde alınmıştır.